

Obsah

AUTORSKÝ KOLEKTIV	5
1. ÚVOD, DEFINICE HYPERPARATHYREÓZY A HISTORIE LÉČBY	13
<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
Historie	13
Literatura	14
2. EMBRYOLOGIE, MIKROSKOPICKÁ A KLINICKÁ ANATOMIE PŘÍŠTÍTNÝCH ŽLÁZ	17
<i>(Ondřej Naňka, Svatopluk Adámek)</i>	
2.1. Historie objevu příštítných žláz	17
2.2. Alfred Kohn	17
2.3. Embryologie příštítných žláz	18
2.3.1. Preprimordiální stadium	19
2.3.2. Časné primordiální stadium	19
2.3.3. Stadium branchiálního komplexu	19
2.3.4. Stadium izolace	20
2.3.5. Definitivní stav	20
2.4. Mikroskopická stavba příštítných žláz	21
2.5. Makroskopická anatomie příštítných žláz	23
2.5.1. Poloha příštítných žláz	23
2.5.2. Variabilita počtu a lokalizace příštítných žláz	24
2.5.3. Velikost, barva, tvar příštítných žláz	24
2.5.4. Vztah příštítných žláz k n. laryngeus recurrens	25
2.5.5. Cévní zásobení příštítných žláz	28
2.5.6. Lymfatická drenáž příštítných žláz	30
2.5.7. Inervace příštítných žláz	31
2.5.8. Vztah n. laryngeus recurrens a arteria thyroidea inferior	33
Literatura	34
3. FYZIOLOGIE A PATOFYZIOLOGIE PŘÍŠTÍTNÝCH ŽLÁZ	37
<i>(Svatopluk Adámek, Ondřej Naňka)</i>	
3.1. Homeostáza kalcia	37
3.2. Parathormon (PTH)	38
3.3. Hyperkalcémie a hypokalcémie	40
Hyperkalcémie	40
Hypokalcémie	40

3.4.	Hyperfunkce příštítných žláz	41
3.4.1.	Primární hyperparathyreóza	41
3.4.2.	Sekundární hyperparathyreóza	42
3.4.3.	Terciární hyperparathyreóza	42
3.4.4.	Kvartérní hyperparathyreóza	43
3.5.	Hypofunkce příštítných žláz	43
3.5.1.	Patofyziologie	43
3.5.2.	Klinický obraz	43
3.5.3.	Diagnostika	44
3.6.	Familiární hyperparathyreóza u syndromu mnohočetné endokrinní neoplazie (MEN)	44
3.6.1.	MEN I – Wermerův syndrom	44
3.6.2.	MEN IIA – Sippleův syndrom	45
3.6.3.	MEN IIB	45
	Literatura	45
4.	EPIDEMIOLOGIE A ETIOLOGIE PRIMÁRNÍ HYPERPARATHYREÓZY	49
	<i>(Svatopluk Adámek, Eduard Beneš, Ondřej Nařka)</i>	
4.1.	Epidemiologie primární hyperparathyreózy	49
4.2.	Patologicko-anatomický podklad primární hyperparathyreózy	50
4.2.1.	Adenom příštítných žláz	50
4.2.2.	Hyperplazie	51
4.2.3.	Karcinom	52
4.3.	Příčiny primární hyperparathyreózy	52
	Literatura	53
5.	KLINICKÝ OBRAZ A PRŮBĚH PRIMÁRNÍ HYPERPARATHYREÓZY	55
	<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
5.1.	Průběh neléčené primární hyperparathyreózy	56
5.2.	Asymptomatická primární hyperparathyreóza	57
5.3.	Normokalcemická primární hyperparathyreóza	58
5.4.	Komplikace primární hyperparathyreózy	58
5.4.1.	Arteriální hypertenze	59
5.4.2.	Postižení renálních funkcí	59
5.4.3.	Kardiovaskulární onemocnění	59
5.4.4.	Psychiatrické příznaky	59
5.4.5.	Neuromuskulární postižení	60
5.4.6.	Metabolismus glycidů	60
5.4.7.	Metabolismus lipoproteinů	60
5.4.8.	Hyperurikémie	60
5.4.9.	Chondrokalcinóza a pseudodna	60
	Literatura	61
6.	PRIMÁRNÍ HYPERPARATHYREÓZA V DĚTSKÉM VĚKU	65
	<i>(Zdeněk Šumník)</i>	
	Etiologie primární hyperparathyreózy v dětství	65
	Klinický obraz PHPT u dětí	66
	Diferenciální diagnóza	66
	Terapie	66
	Literatura	67

7. DIAGNOSTICKÉ METODY K OVĚŘENÍ LOKALIZACE HYPERFUNKČNÍ TKÁNĚ PŘÍŠTÍTNÝCH ŽLÁZ	69
<i>(Svatopluk Adámek, Václav Janík, Michal Kršek, Hana Křížová, Ondřej Naňka, Renata Pipková, Tomáš Belšan, Radek Pádr)</i>	
7.1. Objektivní klinické vyšetření	69
<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
7.2. Kontrastní RTG vyšetření jícnu	69
<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
7.3. Arteriografie	69
<i>(Radek Pádr)</i>	
7.4. Ultrasonografie	71
<i>(Michal Kršek)</i>	
Technika vyšetření	71
Sonograficko-anatomické poznámky	71
Patologie příštítných tělísek	72
Diferenciálně diagnostické problémy	72
Shrnutí	73
7.5. Metody nukleární medicíny	74
<i>(Hana Křížová)</i>	
7.5.1. Scintigrafie	74
7.5.2. Pozitronová emisní tomografie/výpočetní tomografie	77
7.6. Výpočetní tomografie	78
<i>(Renata Pipková)</i>	
7.7. Magnetická rezonance	85
<i>(Tomáš Belšan)</i>	
7.8. Intervenční radiologie	88
<i>(Radek Pádr)</i>	
7.8.1. Anatomické předpoklady	88
7.8.2. Katetrizační odběry žilní krve	89
7.9. Methylenová modř	90
<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
7.10. Lokalizační diagnostika z pohledu chirurga – embryologické a anatomické hledisko jako základ hodnocení lokalizačních vyšetření	90
<i>(Svatopluk Adámek, Ondřej Naňka)</i>	
Literatura	93
8. DIAGNOSTIKA A DIFERENCIÁLNÍ DIAGNOSTIKA PRIMÁRNÍ HYPERPARATHYREÓZY	97
<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
8.1. Laboratorní nálezy a stanovení hladiny hormonů	97
8.2. Rentgenové známky hyperparathyreózy	98
8.3. Kostní biopsie	99
8.4. Diferenciální diagnostika primární hyperparathyreózy	99
8.5. Příznaky hyperkalcémie	99
Literatura	101
9. TERAPIE PRIMÁRNÍ HYPERPARATHYREÓZY	103
<i>(Svatopluk Adámek, Jaromír Astl, Ivan David, Ondřej Naňka, Jan Schützner)</i>	
9.1. Konzervativní léčba	103
<i>(Svatopluk Adámek, Vojtěch Martinek)</i>	

	Měření celkového a ionizovaného kalcia v séru	104
9.2.	Operační léčba	104
	<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
9.2.1.	Indikace.	104
	<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
9.2.2.	Všeobecná pravidla pro operační postup	105
	<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
9.2.3.	Standardní peroperační situace	106
	<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
9.2.4.	Anestezie	108
	<i>(Ivan David)</i>	
	Premedikace	108
	Poloha pacienta na operačním stole.	108
	Celková intubační anestezie	109
	Svodná anestezie.	110
	Blokáda plexus cervicalis	110
9.2.5.	Operační postupy při krční lokalizaci příštítných žláz.	114
	<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
	Standardní bilaterální explorace krku	114
	Role peroperační biopsie	115
	Peroperační monitorace hladiny parathormonu	116
	Modifikace taktiky u pacientů s primární hyperparathyreózou na podkladě hyperplazie	116
	Problematika operací primární hyperparathyreózy v terénu nodózní strumy ...	116
	Laterální přístup k příštítným žlázám	118
	Unilaterální explorace krku pro primární hyperparathyreózu	118
	Radionavigovaný operační přístup	119
9.2.6.	Operační postupy při mediastinální lokalizaci parathyroidey	120
	<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
	Anatomické a embryonální hledisko	121
	<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
	Klinické hledisko	121
	<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
	Patologie.	122
	<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
	Operační postup při mediastinální lokalizaci.	123
	<i>(Jan Schützner)</i>	
	Méně obvyklé přístupy k mediastinálním adenomům.	125
	<i>(Jan Schützner)</i>	
	Anatomická lokalizace tkáně parathyroidey v mediastinu z chirurgického pohledu	125
	<i>(Svatopluk Adámek, Ondřej Naňka)</i>	
	Technika thymektomie	131
	<i>(Svatopluk Adámek, Jan Schützner)</i>	
9.2.7.	Minimálně invazivní operační postupy	138
	<i>(Svatopluk Adámek, Jaromír Astl, Ondřej Naňka)</i>	
	Předoperační vyšetření	139
	Indikace k endoskopické operaci.	139

Instrumentárium	139
Chirurgické techniky.....	141
Možné komplikace	146
Závěr	146
9.2.8. Výsledky operací pro primární hyperparathyreózu	148
<i>(Svatopluk Adámek)</i>	
Obtíže při peroperační lokalizaci	148
Pooperační průběh – komplikace	150
Literatura	154
10. VLASTNÍ VÝSLEDKY, SESTAVY A KAZUISTIKY PACIENTŮ OPEROVANÝCH PRO PRIMÁRNÍ HYPERPARATHYREÓZU.....	159
<i>(Svatopluk Adámek, Petr Libánský, Ondřej Naňka, Jiří Šedý, Ivana Vítková)</i>	
10.1. Předoperační vyšetření	159
Biochemické vyšetření	159
Rentgenologické vyšetření	159
Lokalizační vyšetření	159
Senzitivita jednotlivých lokalizačních předoperačních vyšetření	160
10.2. Operační taktika užívaná na III. chirurgické klinice v letech 1994–2004.	161
Lokalizace hyperfunkční tkáně příštítných žláz	163
Indikace ke sternotomii	164
10.3. Komplikace operací	165
10.4. Typické kauzistiky	166
Opožděná diagnostika u těžké hyperkalcémie	166
Unilaterální přístup při řešení primární hyperparathyreózy	167
Typická anamnéza	167
Parciální thymektomie z krčního přístupu	168
Exstirpace adenomu parathyreoidey v terénu nodózní strumy	168
Revize mediastina ze sternotomie po negativním nálezu při exploraci krku.....	169
Revize mediastina v rámci primární operace jako přímé pokračování krční fáze.....	170
Průběh u tří nemocných s perzistující hyperkalcémií	170
Kazuistika karcinomu příštítného tělíska	173
10.5. Závěr	174
Literatura	175
11. TRANSPLANTACE A REPLANTACE PŘÍŠTÍTNÝCH TĚLÍSEK	177
<i>(Svatopluk Adámek, Jiří Šedý)</i>	
Indikace	177
Autotransplantace	177
Replantace	178
Allotransplantace	179
Zkušenosti III. chirurgické kliniky 1. LF UK	179
Literatura	179
12. CHIRURGICKO-ANATOMICKÁ STUDIE	181
<i>(Ondřej Naňka, Svatopluk Adámek, Jiří Šedý, Petr Libánský, Ivana Vítková)</i>	
12.1. Úvod	181
12.2. Materiál a metodika	181

12.3.	Výsledky	182
	Počet příštítných žláz u jednoho jedince	183
	Variabilita příštítných žláz	183
	Atypické uložení příštítných žláz	184
	Záměna příštítných žláz za jiné tkáně	184
	Variabilita okolních struktur	185
12.4.	Diskuse	188
	Anatomická norma	188
	Příštítné žlázy ve tkáních thymu	189
	Omyly	189
	Regionální anatomická variabilita a komplikace parathyroidektomie	190
	Odběr příštítných tělísek z kadaverózních dárců	190
	Doporučený postup parathyroidektomie	190
12.5.	Závěry	191
	Literatura	191
13.	SOUHRN PROBLEMATIKY OPERACÍ PRO PRIMÁRNÍ HYPERPARATHYREÓZU	193
	<i>(Svatopluk Adámek, Ondřej Naňka)</i>	
	Přehled úskalí při operaci příštítných tělísek	193
	PODĚKOVÁNÍ	195
	ZKRATKY	197
	REJSTŘÍK	199